

Földrajzi érdekességű események és mozgalmak.

Magyarország.

A Földrajzi Társaság anyagi viszonyai némi aggodalomra adnak okot s bizonyos mértékű takarékosagra kényszerítenek. Ez az oka annak, hogy a Földrajzi Közlemények most késedelmesen és némileg összevontan jelentek meg. Nem lehetett addig közrebocsátanunk, amíg meg nem állapítottuk, hogy milyen terjedelemben és milyen költséggel lehet kiállítanunk az idén folyóiratunkat. Bizony jól össze kell húzódnunk, hogy a kissé megzavart egyensúlyt helyreállíthassuk. És ez elég szomorú dolog. Egyetlen magyar földrajzi folyóiratunk a Földrajzi Közlemények, illik, hogy kellő formában, gazdag tartalommal jelenjék meg a magyar olvasóközönség előtt, de szükséges az is, hogy a külföld is tisztességes formában ismerje meg a magyar földrajzi tudományosságot. Emmiatt nemzetközi kiadásunknak meg kell adni a kellő külső megjelenést és terjedelmet. Ma már nem elégedhetünk meg azzal a sanyarú Abrégével, amit a régiebb kötetek mellé lehetett annak idején csatolni. Ma okvetlenül terjedelmesen, különálló formában kell a külföld előtt megjelentünk, mert csak így ismertethetjük meg tudományos működésünket a külfölddel. 1909. évi internacionális kiadványunkat igen nagy tetszéssel és elismeréssel fogadták a külföldön, sajnos a fordítás nehézségei miatt az 1910. évi megkésett s csak most jelent meg az I—V. füzete. Remélhető, hogy ezt is tetszéssel fogadják, ami igazolni fogja abbeli törekvésünket, hogy tetszetős formában adjuk közre nemzetközi kiadványunkat.

Lehetetlennek tartom azonban, hogy szépen bontakozó munkálkodásunkat néhány ezer korona felhalmozódott deficit miatt korlátozzuk. Elő kell teremtenünk azt az igazán nem nagy összeget, amit a Közlemények előállításának az eddigi keretben való fenntartása megkíván. Ez úton is kérem tagtársainkat, hogy aki segíthet társulatunknak tagszerzéssel, alapítványok juttatásával stb. az tegyen meg minden lehetőt, hogy Társulatunk világraszóló jelentőségű munkásságát mindig fokozottabb mértékben folytathassa. Nem hiszem, hogy ne volna tagtársaink közt számos olyan, aki egy kis utánjárással ne tudna szerezni Társulatunknak akár alapítványt, akár tagot, akár pedig olyan adományokat, amelyek főképpen a Földrajzi Közlemények nemzetközi kiadásának költségeit volnának hivatva fedezni. Egy-két évig kell még kitartanunk s akkor okvetlenül megerősödünk annyira, hogy a Földrajzi Közlemények magyar és nemzetközi kiadására igazán büszkén hivatkozhatunk. Mert hiszen „anyagunk“ van elég, de az „anyagiak“ olyan szerények, hogy minden igazi geografa tagtársunknak meg kell feszíteni az erejét, hogy az anyagi jövedelmet szaporítsuk.

Cholnoky.

A „Lóczy alap“ Társaságunk alapításaink 40 éves évfordulója alkalmával alakult meg. Ennek az alapnak az a célja, hogy kamatai utazóink támogatására szolgáljanak.

Lóczy-alapnak neveztük el ezt az alapítványt, mert Lóczy Lajos dr. geográfiai munkálkodása alapozta meg hazánkban a geográfiának igazi, a természetben és az eredeti okmányokon történő kutatásokon alapuló módszerét. Lóczyval kezdődnek az igazi geográfiai tanulmányok hazánk földjén. Az ő iskolája, az ő tanítványai tanulmányozzák igazán a Magyarország és a minket érdeklő nagyvilág földrajzát. Lóczy óta lépett ki a földrajz a szoba-tudományok köréből s lépett az önálló kutatások terére.

Ezt az irányt hathatósan támogatni: ez a célja a Lóczy alapnak.

Mindnyájan, akik tanítványai vagyunk Lóczynak, álljunk össze és anyagi erőnknek megfelelően, lehetőleg igyekezzünk nagy alapot létesíteni, hogy a mesterhez méltó legyen az anyagi eszköz, amivel az eredeti tanulmányokon alapuló geográfiai tudást és tudományt istápolhatjuk. Ez az alap talán majd idővel nagyra nő s még igen jelentős szerepe leend a magyar gazdasági fellendülésben, mert hisz a geográfiai tudás terjedésével és emelkedésével együtt jár minden nemzet gazdasági és politikai fellendülése is. A svédek és norvégek, ezek az igazán kicsiny nemzetek tudnak hatalmas, világraszóló jelentőségű expedíciókat szervezni és kiküldeni, gondoljunk csak Nordenskjöld, Nansen, Amundsen, Sven Hedin stb. csodálatos utazásaira. Csakhogy ezekben a boldog országokban minden ember művelt ember, megértik az effélének nemcsak tudományos, hanem nemzetgazdasági jelentőségét is. Talán a tenger teszi azt, hogy a népben megvan utazások jelentősége iránt az érzék s talán ennek a hiánya okozza, hogy nekünk ilyesmire sokkal kevesebb érzékünk van. Dehát miért legyen ez így? Minden módon elő kell segítenünk, hogy a geográfiaival és a vele kapcsolatos tudományokkal foglalkozók minél többet utazzanak. Nagyon üdvös volna pl. ha a földrajzra képesített és földrajzot tanító középiskolai tanáraink ingyen jegyet kaphatnának a vasúton. Mindegy, hogy hova utaznak, csak utazzanak.

Még fontosabb természetesen az, hogy legyen minél több olyan geografusunk, aki külföldön, a mienktől lényegesen különböző viszonyok közt utazott.

Valamely nagyobb szabású tudományos expedíció, amely a Lóczy-alap költségén, a M. Földrajzi Társaság égisze alatt világraszóló eredményekkel térne haza, óriási jelentőségű volna hazai tudományosságunkra. Mindjárt a civilizált népek közé soroznának bennünket s tudomást vennének arról is, hogy van magyar tudományosság is.

Az adományok a Magyar Földrajzi Társaság címére küldendők (Budapest, VIII., Sándor-utca 8). Aki 100 koronát adományoz, annak nevét az alapítólevélbe külön felvesszük.

Cholnoky.

A Magyar Földrajzi Intézet Világtalasa most készül. A magyar geografia legfontosabb eseményei közé tartozik ez, mert a magyar irodalomból nagyon hiányzik olyan atlasz, mint amilyent a Magyar Földrajzi intézet tervez s amilyenről a szétküldött mintalap nyújthat fogalmat. Az atlasz szerkesztése a legkitünőbb kezekbe került. Szerkesztői ugyanis dr. *Teleki Pál gróf* és dr. *Kogutovicz Károly*. Az atlasz 95 fő és 190 melléktérképet tartalmaz 130 térképlapon, s csatolnak hozzá 130,000 nevet tartalmazó névjegyzéket. Az atlasz ára díszes félbőrökötésben 50 korona, lapokban 42 korona lesz. De megrendelhető füzetekben is, egyes füzet 4—4 térképet tartalmaz s ára 2 K. 70 f.

Az atlasz általában mindazokat a térképlapokat tartalmazza, amelyek egy-egy jobb német atlaszban megvannak, jó nagy mértékben s olyan finom írással, hogy a legtöbb falu is már feltűnik a térképlapokon.

Igy a legtöbb európai ország megvan 1 : 2,750.000-es mértékben, sőt pl. Törökországról vannak 1 : 1,500.000, Németországról 1 : 1,000.000 mértékű lapok. De legfontosabb, hogy a 25—42 számú lapok, tehát 18 lap Magyarországot mutatja be, még pedig :

25—26. Magyarország politikai áttekintése. 1 : 1,500.000.

I. Budapest.

- 27—28. Magyarország hegy- és vízrajzi áttekintése körülbelül 1 : 1,800.000.
(Fényképvétel Magyarország domborművü térképéről.)
- 29—30. Magyarország részletes térképe. 1 : 1,000.000. I. rész.
(Kis-Alföld, Északnyugati felvidék.) I. Melléktérkép: Tatra.
- 31—32. Magyarország részletes térképe. II. rész.
(Északkeleti felvidék, Nagy-Alföld.)
- 33—34. Magyarország részletes térképe. III. rész.
(Dunántúl, Dráva és Száva köze, Tenger mellék, Nagy-Alföld.)
- 35—36. Magyarország részletes térképe. IV. rész.
(Nagy-Alföld, Erdélyi medence és Nyugat-Románia.) I. Kissármás és környéke.
37. Magyarország geológiai térképe. 1 : 2,400.000.
38. Magyarország talajtérképe. 1 : 5,000.000.
Magyarország bányászata. 1 : 5,000.000.
39. Magyarország mezőgazdasági térképe. 1 : 2,400.000.
40. Magyarország népessége foglalkozás szerint. 1 : 5,000.000.
A föld értéke Magyarországon. 1 : 5,000.000.
41. Magyarország hőmérsékleti viszonyai 1 : 5,000.000.
A csapadék évi eloszlása. 1 : 5,000.000.
42. Magyarország nyelvterülete. 1 : 5,000.000.
Magyarország népsűrűsége. 1 : 5,000.000.

Ilyen gazdag tartalommal, ennyi részlettel még sohasem jelent meg magyar nyelvű atlasz.

Azt hiszem, hogy ennek az atlasznak nem szabad hiányoznia semmiféle művelt magyar család asztaláról, mert hisz anélkül nem lehet figyelemmel kísérni az újságokban olvasott eseményeket. Ugyan hány magyar ember nézte meg, hogy hol történt a Titanic katasztrófája? Ki kísérte figyelemmel a Dardanellák ostromával együtt járó olasz tengeri hadműveletek színhelyét? Azt hiszem, hogy a legkevésbében nézték meg térképen Tripoliszt is. Ilyenekből származik azután sajátságos műveletlenségünk és érzéketlenségünk a geográfiai és általában a külföldi dolgok iránt. Reméljük, hogy ez az aránylag nagyon olcsó atlasz nagyban hozzájárul ahhoz, hogy ezt az érzéketlenséget megszüntesse.

Cholnoky.

A Magyar Földrajzi Társaság képes-levelezőlap kiadványsorozata cím alatt jó és jellegzetes, hazai tárgyú képes-levelezőlapokat óhajt kiadni Társaságunk. Ennek a tervünknek kettős célja van. Először is kevés országban van oly silány képes-levelezőlap anyag, mint nálunk, pedig ma már a jó képes-levelezőlapok legjobb hirdetői valamely ország látványosságainak és tájképi szépségeinek, tehát a legkitűnőbb reklám az idegenforgalom emelésére. És milyen lapjaink vannak! Rossz, selejtes bécsi nyomtatványok, amelyeknek papirosa a lehető legrosszabb, közönséges vásári klisényomata minden kritikán alul rossz s ami talán a fő, a képek roppant ügyetlenül vannak megválasztva.

Társaságunk igazán finom nyomatokban, elsőrangú képek után, előkelő papirosra óhajtja a képeket nyomtatni, olyan sorozatokban, hogy egy-egy sorozat valamely vidéket minden szempontból jól jellemezzen, tehát meg legyen a képeken a legjellemzőbb hegy és vízrajz, növényzet, esetleg állatélet, építmények, népviseletek, szokások stb. Azonkívül olyan sorozatokat is tervezünk, amelyek az ország különböző részéből vett képekkel egyes tüneményeket, vagy jelenségeket világítanak meg. Ilyen pl. egy sorozat, amely a hegyek típusait mutatja be, a másik az Alföld

különböző típusu tájképeit; egy másik pl. a mezőgazdaságot, ismét másik a halászatot, vagy a népviseleteket stb.

Mivel a kiadást a M. Földrajzi Intézet elvállalja, garanciánk van arra nézve, hogy a képek valóban szépek és jók lesznek.

Sőt éppen ez az előzékeny vállalkozás biztosít bennünket arról is, hogy képes-levelezőlap kiadványunknak másik célja is teljesül, t. i. Társaságunknak anyagi haszna lesz belőle.

Mindez azonban csak abban az esetben következik be, ha Társulatunk tagjai vállalatunkat díjtalanul átengedett fényképfelvételeikkel támogatják. Felkérjük tehát ez úton tagtársainkat, hogy akinek jó fényképfelvétele van akármilyen hazai földrajzi objektumról (hegyek, völgyek, folyók, növényzet, városok, épületek, néprajzi dolgok), amelyek megérdemlik, hogy ily módon sokszorosítsanak, azok küldjenek be a képekről egy-egy jó másolatot, pontos és bő leírással a kolozsvári Ferenc-József Tudományegyetem Földrajzi Intézetébe, vagy akár Társaságunk helyiségébe (Budapest, VIII., Sándor-u. 8). Ha nem volna idejük másolat készítésére, akkor sziveskedjenek jól elpakolva, a negatívus lemezeket ugyanoda küldeni. A küldőket kérem, hogy jó bő magyarázatot irjanak a képekhez, jelöljék meg a felvétel időpontját is, és adják meg lehetőleg pontosan címüket is. Minden egyes levelező-lapon rajta lesz a felvevő neve és a kép helyes leírása néhány sorban. Csak föltétlenül jó képeket kérünk.

Dr. Cholnoky Jenő.

Irodalom.

Madarassy László: *Nomád pásztorkodás a kecskeméti pusztaságon.* Budapest, 1912. Kertész S. könyvnyomdája. Nagy 8°, 66 oldal, 22 képpel és egy táblával.

Az Alföld életének komoly tanulmányozása egyik legfontosabb és legsürgősebb feladata az Alföldi Bizottságnak. Bizottságunk egyik buzgó munkatársának értékes alkotása ez a munka, amely szépen foglalja össze a kecskeméti pásztorkodásra vonatkozó ismereteinket s azokhoz sok újat és jót csatol s egyszersmind tanuskodik róla, hogy mennyi tenni és tanulni való van még az Alföldön.

A művecske bevezetésében kis fizikai földrajzi leírás van, ami igazán elhagyandó lett volna, különösen téves felfogásai miatt. Hisz erre nincs szüksége ebben az esetben az ethnografusnak. Még csak a címre nézve tesztek megjegyzést. Valóban megérdemli-e ez az itt oly szépen és alaposan leírt pásztorkodás a „nomád” jelzőt? Nem volna-e sokkal czélszerűbb ezt a szót szigorúan megtartani arra az életmódra, illetőleg pásztorkodásra, amelyet a gazdaságilag teljesen kettévált pusztai területeken találunk, ahol tehát a pásztor-élet, azt mondhatjuk, egyáltalában nincs centrumhoz kötve, legfeljebb a megszokás következtében.

Az igazi nomád pásztorság egyáltalában nem foglalkozik földműveléssel, legfeljebb rudimentumokban, vagy kivételes körülmények közt, mint amilyenek a Tien-san némely völgyéből említetnek.

A kecskeméti szilaj-pásztor nem a maga marháját őrzi, legfeljebb az őrzettek közt van saját tulajdona is. De a csorda földművelő vagy legalább állandóan letelepült gazda tulajdona. Ilyenről tudunk a Tarim galéria-erdőségeiben Sven-Hedin leírásából, de maga Hedin sem nevezi ezeket igazi nomádoknak, hanem fogadott